

УРОК 5. БОЖІ ЗАПОВІДІ – ОСНОВА МОРАЛЬНОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

• Біблійні вірші

«... То любов Божа, щоб ми додержували Його заповіді...» (1Пв. 5:3).

«До чужого ярма не впрягайтесь з невірними...» (2 Кор. 6:14)

«За тебе промовило серце моє: Шукайте Мого лиця! тому, Господи, буду шукати обличчя Твого» (Пс. 26:8)

«... Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця життя!» (Об. 2:10)

«А від усякого вчинку лихого Господь мене визволить та збереже для Свого Небесного Царства...» (2 Тим. 4:18)

• Запам'ятай значення слів

Декалог (Закон Божий) – Десять Заповідей, які Бог дав людям через Мойсея на горі Синай. Зафіксовані вони на кам'яних скрижалях.

Думка громадська (суспільна) – ставлення до подій, поступків, поглядів, способів поведінки як до прийнятних чи неприйнятних.

Заповіт Старий – біблійні книги (історичні, повчальні та пророцькі), в яких розповідається про спілкування ізраїльського народу з Богом до народження Ісуса Христа.

Заповіт Новий – біблійні книги, в яких засвідчено життя Ісуса Христа на Землі й даровано віру в спасіння всьому людству.

Настановні запитання:

1. Для чого Бог дав людям Свої Заповіді?
2. Чому заповіді є ознакою любові Бога до людей?
3. Чи Божі заповіді обмежують людину?
4. Як дотримуватися Божих Заповідей у сучасному житті?
5. Яких ти знаєш видатних біблійних діячів? Як вони дотримувалися Божих Заповідей?

• Завдання 1. Вступний текст

Зосередься на цілях Заповідей, які Бог давав людям на різних етапах їхнього розвитку.

Валентина Зоринська

Етапи отримання людиною Божих Настанов

Бог постійно давав людям Заповіді. Для чого?

Він створив людину за Своїм Образом і за Подобою Своєю. Він хотів, щоб людина супроводжувала Його в задумах та планах і щасливо жила.

Першими людьми були Адам і Єва. Що наказав їм Бог? «Не їжте плодів із дерева пізнання добра та зла!» Це була перша Божа Заповідь, яку люди порушили. Що ж заважало їм жити в злагоді й порозумінні з Богом?

Порушити настанову Бога Єву спокусив змій. Із цим порушенням завершився перший етап стосунків Творця з людьми. Бог наказав Адамові та Єві покинути Едем й обробляти землю. Так почався другий етап взаємин Господа з людьми та формування роду людського. Господь сховався на землю, розмовляв з нащадками Адамовими й самим Адамом, який прожив понад 900 років.

Людей на Землі ставало дедалі більше, і вони все більше порушували Божі Заповіді, псуючи свої душі, тому Господь вирішив знищити рід людський. І в результаті другий етап спілкування людини з Богом завершився потопом, у якому врятувався лише Ной.

Після виходу Ноя з родиною та врятованих ним представників живої природи з ковчега почався третій етап розвитку людства. Бог благословив Ноя та його нащадків заселити спустошену Землю, уклавши з ним Заповіт, що не буде більше знищена усяка плоть водами потопу і не буде більше спустошення Землі. Ознаменуванням цього Заповіту стала Божа веселка в небі. Сини Ноєві стали родоначальниками трьох рас на Землі: від Сима (його ім'я означає «смаглявий») пішли семіти – народи зі смаглявою шкірою, кочівники, від Хама («чорний, обпалений») веде початок негроїдна раса, а від Яфета («білий, сяючий») – європеїдна (ще її називають кавказькою та європейською).

Далі на сторінках Старого Заповіту йдеться про стосунки з Богом богообраного народу – євреїв. Їхнім духовним батьком вважається Авраам, який уже на схилі років почув поклик Божий і пішов Його шукати. Своїм подвигом віри Авраам заснував три «авраамічні релігії»: іудаїзм, християнство та мусульманство. Усі вони базуються на щирості та відданості у вірі в Бога. Коли ж Бог уклав Заповіт із Авраамом? Тоді, коли вирішив його випробувати й наказав йому принести у жертву свого єдиного сина Ісаака. І тільки тоді, коли Авраам підняв ножа над своїм сином, Бог повідомив йому, що насправді має намір зберегти життя Ісааку й примножити його рід, а натомість вибрав за жертву барана, що пасся на вершині гори. З часу відчуття Авраамом свого покликання почався четвертий етап у стосунках Творця з людьми. Із покоління в покоління Бог являвся праведникам, але не можна виокремлювати такі Його з'яви як оповіщення про нові етапи, оскільки всі вони – тільки підтвердження Заповіту, даного Авраамові.

Наступний, п'ятий етап у стосунках Господа з Його народом – це передання Божих Заповідей через пророка Мойсея, який супроводжував ізраїльський народ в пустелі та розмовляв із Богом особисто. Більше ніхто з праведників ні до Мойсея, ні після нього не міг розмовляти з Творцем віч-на-віч, щоб не вмерти. Пророк отримав настільки сильні у їхній доброті Заповіді, що ці Заповіді прийняло й сучасне людство. За Десятьма Заповідями ізраїльтяни жили від Мойсея (який у П'ятикнижжі описав життя роду людського від створення світу до своїх часів) до приходу Ісуса Христа.

Народженням Ісуса знаменується шостий, останній етап укладання Заповітів між Богом і людьми. Христос об'єднав Божий Декалог у двох Заповідях: «Люби ближнього свого, як самого себе» та «Люби ворогів своїх».

Народження Христа передвіщали такі Божі пророки, як Ісаїя, Єремія, Осія, Михей, Давид. Але єврейські книжники та фарисеї не визнали в Ньому Сина Божого. Вони постійно поривалися ввіймати Ісуса Христа на порушенні Закону й закатувати.

Ісус Христос відкупив смертний гріх Адама та всього людства Своєю кров'ю. Він пролив її і за нас, і за майбутні покоління. Ніхто з біблійних пророків не здійснив такого величного подвигу, як Божий Син. Воскреснувши із мертвих, Ісус Христос зміцнив Своїх вибраних учнів у вірі в Бога й вознісся на небо силою Свого духу. Вважається, що Він зараз сидить праворуч від Отця Небесного та допомагає Йому встановлювати справедливість між людьми й опікуватися їхніми душами, а також слухає наші молитви.

Любий друже! Я вірю, що ти молишся Ісусу та визнаєш у Ньому Сина Божого. Бо забути Господа нашого Ісуса Христа означає повернутися в третє тисячоліття до нашої ери, в час, коли Бог у громах і блискавках небесних давав Свої Заповіді, карбуючи їх на камені, грішним і непросвітленим ізраїльтянам. З тих пір у людській цивілізації відбувся значний поступ. Бог послав до людей Свого Сина. Приймати Господній Заповіт чи ні – кожен вирішує сам.

Запитання до вступного тексту:

1. Які етапи у стосунках людей з Богом виділяють богослови?
2. Чому Бог обирає окремих людей, щоб провіщати через них Свою волю?
3. Чим Заповіді Ісуса Христа відрізняються від Заповідей, даних Богом через Мойсея?
4. Чому вважається, що дві Ісусові Заповіді любові замінюють собою Десять Заповідей Божих?
5. Чому, на твою думку, Десять Заповідей Божих усе ще не застаріли?

• Завдання 2. Інформаційний текст

Прочитай текст. Поміркуй над його змістом.

Джерело моральності

Джерелом моральності для людини є Сам Господь Бог та Син Божий Ісус Христос. У Старому Завіті читаємо про закон Мойсея. Це 10 Заповідей Божих, що є добрими порадами Небесного Отця для людини. Через Декалог Бог пояснює, як маємо ставитися до Нього, навчає нас поваги та любові до ближнього, показує приклад врегулювання стосунків у спільноті та суспільстві загалом.

Джерелом моральності є і сама Біблія - Слово Боже до людини. Саме через неї промовляє до нас Ісус Христос, навчає нас моральності прикладами власного життя, своїми проповідями, притчами, Заповідями Любові та настановами Нагірної Проповіді.

Учні Ісуса Христа - апостоли - є послідовниками Свого Учителя, тому їхнє життя, проповіді, чудеса, ними творені, також є одним із джерел моральності для християн.

Цінними прикладами для нас є життєві історії святих та Отців Церкви, життєпис сучасних святих...

- *Що є джерелом моральності для християн?*
- *Доповни зміст тексту власними судженнями.*
- *Обгрунтуй свої думки.*

• **Завдання 3. Біблійний текст**

Зосередься на сутності фарисейської позиції, щоб вирізнити її прояви у поведінці людей.

Рим. 2:17–29

Докір фарисейській праведності

Апостол Павло у своєму посланні звертається до юдеїв, що проживали у Римській імперії:

- Ось ти зवेशся юдеєм, і спиращешся на Закона, і хвалишся Богом, і знаєш волю Його, і розумієш, що краще, навчившись із Закону, і маєш певність, що ти провідник для сліпих, світло для тих, хто знаходиться в темряві, виховник нерозумним, учитель дітям, що ти маєш зразок знання й правди в Законі. Отож, ти, що іншого навчаєш, себе самого не вчиш! Проповідуєш не красти, а сам крадеш! Наказуючи не чинити перелюбу, чиниш перелюб! Гидуючи ідолами, чиниш святокрадство! Ти, що хвалишся Законом, зневажаєш Бога переступом Закону! Бо через вас зневажається Боже Ймення в поган, як написано.

Обрізання корисне, коли виконуєш Закона, а коли ти переступник Закону,

то обрізання твоє стало необрізанням. Отож, коли необрізаний зберігає постанови Закону, то чи не порахується його необрізання за обрізання?

І

необрізаний із природи, виконуючи Закона, чи не осудить тебе, переступника Закону з Писанням й обрізанням? Бо не той юдей, що є

ним

назовні, і не то обрізання, що назовні на тілі, але той, що є юдей потаємно,

духово, і обрізання серця духом, а не за буквою; і йому похвала не від людей, а від Бога.

Запитання завдання до біблійного тексту:

1. *Чому юдеї навіть у складі Римської імперії вихвалялися праведністю?*
2. *Які принципи сповідували юдеї (фарисеї)? На чому ці принципи базувалися?*
3. *Які неморальні вчинки допускали юдеї (фарисеї)?*
4. *Чому апостол Павло викриває фальшиву праведність фарисеїв у посланні?*

5. Як боротися з подвійною, фарисейською мораллю у наш час?

• Завдання 3. Художній текст

Прочитай оповідання. Поміркую над його головною думкою.

Дві дороги

Уявімо собі високу гору, підніжжя якої заросло густим лісом, а вище видніються скелі. На вершину цієї гори туристи можуть дійти безпечними стежками. Вони здебільшого довгі та звивисті, бо оминають небезпечні місця і стрімкі скелясті стіни. Вздовж тих стежок, на деревах та на камінні, намальовані кольорові смужки, знаки, з допомогою яких можна знайти дорогу.

І уявімо декілька хлопців, що прямують на вершину. Подивилися угору. На самісінькій вершині у тумані помітили хрест і міркують:

– Навіщо нам іти такою довгою та звивистою дорогою? Дійдемо швидше навпростець, через ліс та скали. Навіщо нам стежки і знаки? Маємо добрі очі, міцні ноги – впораємось!

Деякі з тих, котрі вирушили навпрямці, побачивши глибокі ущелини, перелякалися і повернули на стежку. А інші впали зі скель і просили допомоги. З такими нерозсудливими туристами часто трапляються різні нещасні випадки (наприклад, переломи рук чи ніг), котрі можуть закінчитися навіть смертю. Мало коли вдається досягти вершини, йдучи коротшою дорогою.

Усе наше життя подібне до сходження на високу гору з небезпечними скелями та прірвами. Її вершину можна порівняти з небом, із вічним життям. Перед нами цією дорогою прямували наші предки і батьки, показуючи безпечні стежки, котрими самі подорожували, тобто Божі заповіді.

Станіслав
Клімашевський

- *Визнач головну думку оповідання.*
- *З чим автор порівнює Заповіді Божі?*
- *Чи доречне таке порівняння? Чому?*
- *Наведи власні приклади порівнянь Заповідей Божих*
- *Для чого Бог дав людям Свої Заповіді?*
- *Чи Заповіді є ознакою любові Бога до людей? Чому?*
- *Чи Божі заповіді обмежують людину? доведи свою думку.*

• Завдання 4. Складні життєві ситуації

Запропонуй способи розв'язання.

1. Твій сусід опинився за межею бідності. Він вимушений красти овочі з чужих городів, бо в нього немає грошей, щоб купити собі їжу. Як твоя сім'я може йому допомогти?

2. Повернувшись додому зі школи, ти відразу сідаєш за комп'ютер. Спочатку заходиш на свою сторінку в соцмережі, потім переглядаєш відео на «YouTube», а далі відкриваєш онлайн-гру. Мама з кухні кличе допомогти їй і вкотре нагадує, що на тебе чекає домашнє завдання. Звісно, залишати захоплену розвагу й іти працювати тобі не хочеться. Чи будеш ти боротися зі своєю лінню? Яким чином? Яку Заповідь ти порушуєш у такій ситуації?

• Завдання 5. Робота в групах

Обговоріть з друзями, які Заповіді Божі порушуються:

- 1) під час війни;
- 2) у мирний час при великих скупченнях людей;
- 3) у повсякденному житті.

У чому це проявляється? Що треба робити для уникнення порушень Заповідей Божих?

• Завдання 6. Робота в парах

Заповни таблицю.

Завдання уроку	Головна думка	Питання, які виникли при опрацюванні
Біблійні вірші		
Вступний текст		
Біблійний текст		
Художній текст		

Проаналізуйте свої записи із сусідом за партою.

2. Запиши з пам'яті у зошит Десять Заповідей Божих. Віддай сусідові за партою для перевірки.

• Завдання 7. Робота з поезією.

Поміркуй над змістом поезії.

Не бажай
(Повт. 5:21)

Г. Везікова

Це розпочалось в часи прадавні...
Райський сад в Едемі Бог зростив.
Першим людям – Єві та Адаму –
Він цей Рай гостинно відчинив.

Сад ряснів багатим урожаєм
І до їхніх ніг плоди ронив.
Лише з дерева, що там, посеред Раю,

Їсти плід Господь заборонив.

Це розпочалось в часи прадавні...

Злий підбуриє Єву з'їсти плід.

Єва з'їла, вмовила й Адама...

І відтоді гріх ввійшов у світ.

Хочемо ми те, що мають інші.

Заздрість в серці, як вогонь, горить.

Чом у нього є? Хіба я гірший?

І невдячність все єство ятрить.

Ліки є від заздроців дієві,

Мов цілющий живлячий бальзам –

Вдячності так бракувало Єві,

І про вдячність теж забув Адам.

Божа милість щира та безкрая,

Як потік стрімкий з небесних гір.

Вдячність швидко заздрість подолає,

Подарує радість, спокій, мир.

- *Як Бог виявив любов до перших людей?*
- *Що трапилося у Раю?*
- *Про що забули Адам і Єва? Зачитай відповідні рядки поезії.*
- *Чи завжди ми виявляємо вдячність нашому Небесному Отцю?*

• **Завдання 8. Робота з творами мистецтва.**

Розглянь полотно Філіпа де Шампаня “Мойсей з Десятьма Заповідями”

- *Хто зображений на картині?*
- *Що він тримає у руках?*
- *Про що говорять риси обличчя Мойсея?*

- *Чому автор вибрав саме таку колірну гаму?*
- *Що тобі відомо про творчість Філіпа де Шампаня?*

- **Домашнє завдання**

1. Вивчи біблійні вірші. Поясни вкладений у них зміст.
2. Перевір, чи знаєш ти значення нових термінів і відповіді до кожного із завдань уроку.
3. Доповни словник термінів до цього уроку новими поняттями з опрацьованих текстів.
4. Напиши твір-роздум «Для чого Божі Заповіді сучасній людині?» Проаналізуй у ньому ідеї запропонованого вірша.
5. Підготуй презентацію «Творчість Філіпа де Шампаня».

- **З цього уроку я роблю для себе такі висновки:**

У житті треба керуватись Божими Заповідями
Божі заповіді є кодексом загальнолюдської моралі.
Божі заповіді застерігають людину від лихих вчинків і намірів.
Знаю, як відрізнити істинну мораль від фарисейства.